

**POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII**

**ATLAS HISTORYCZNY
POLSKI**

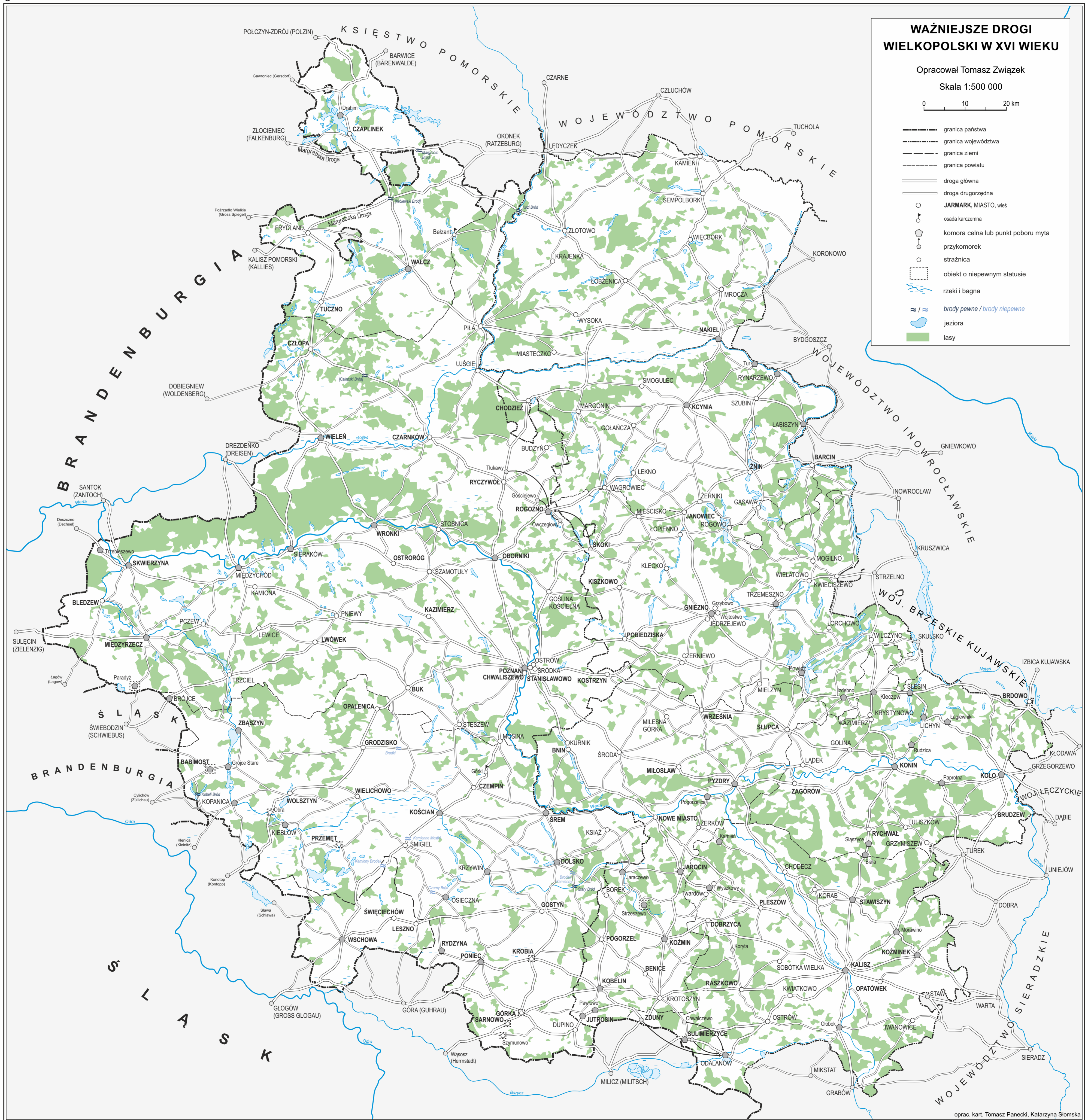
**WIELKOPOLSKA
W DRUGIEJ POŁOWIE XVI WIEKU**

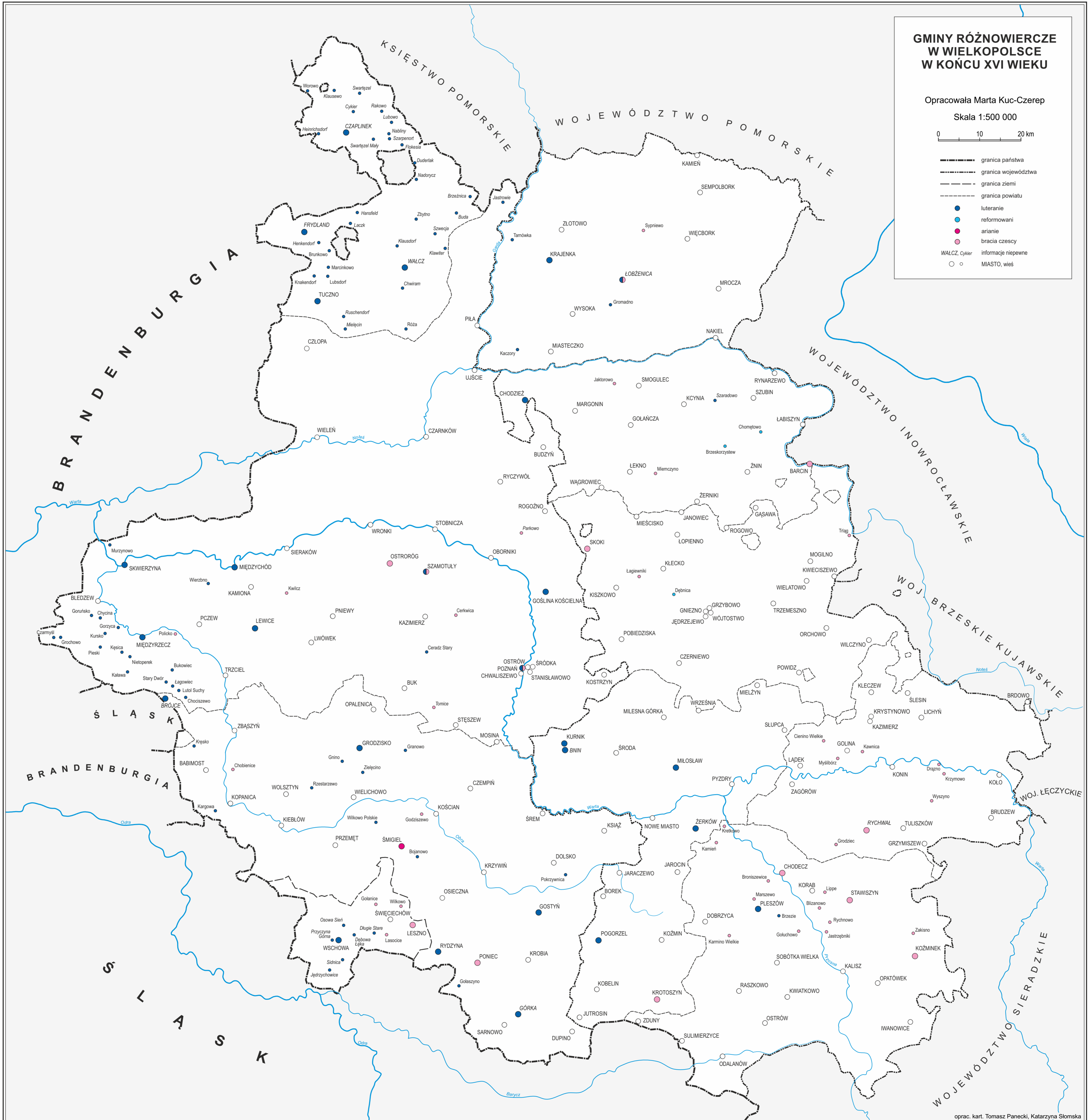
CZEŚĆ I

MAPY

PLANY

INSTYTUT HISTORII PAN

oprac. kart. Tomasz Panecki, Katarzyna Słomska

herb województwa kaliskiego

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII
WARSZAWA 2017

Pod kierownictwem Krzysztofa Chłapowskiego i Marka Słonia
opracowali: Arkadiusz Borek, Michał Gochna, Marta Kuc-Czerep,
Tomasz Panecki, Marta Piber-Zbieranowska, Elżbieta Rutkowska,
Michał Słomski, Jarosław Supruniuk, Bogumił Szady,
Michał Zbieranowski, Tomasz Związek

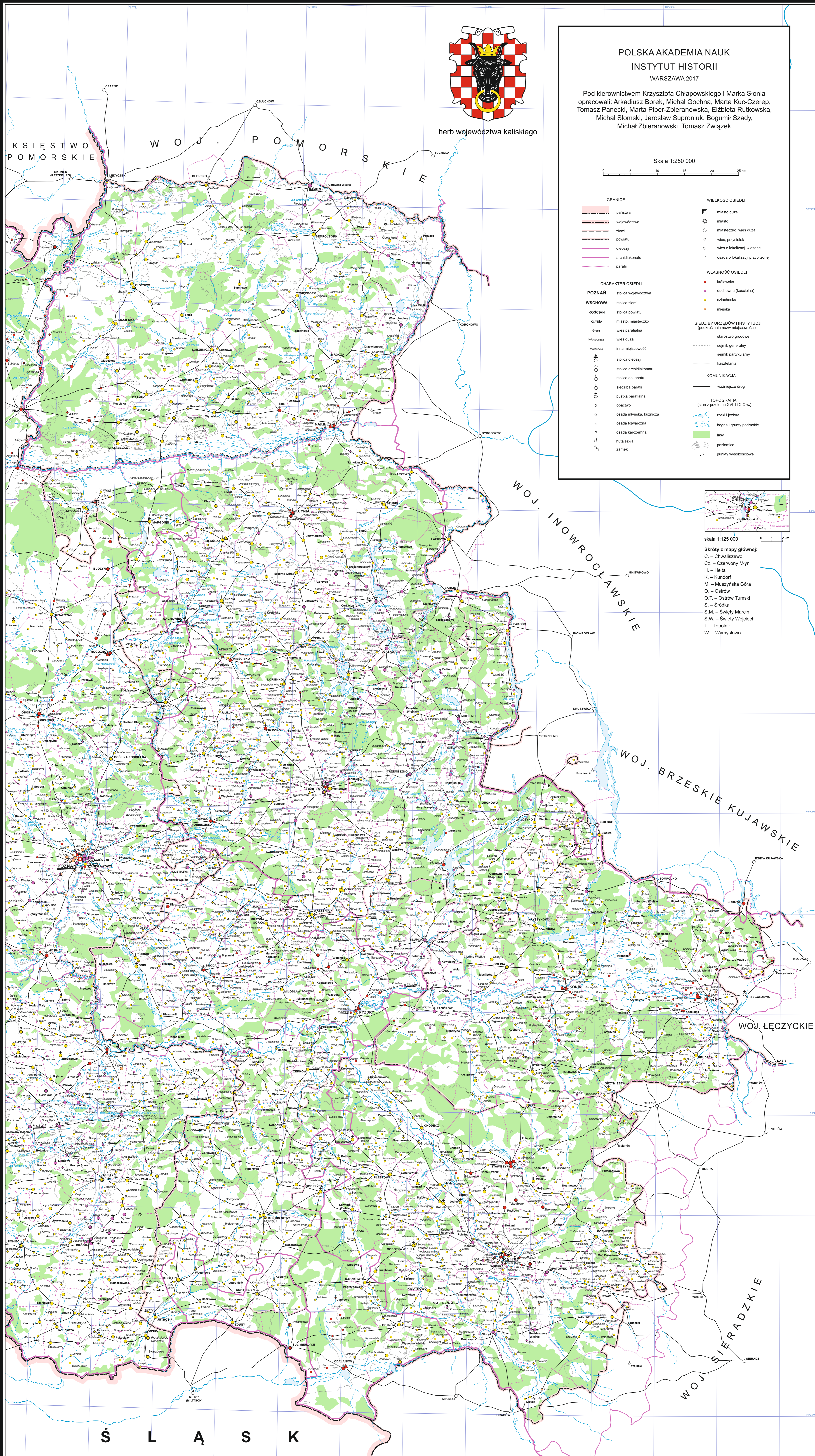
Skala 1:250 000

GRANICE	WIELKOŚĆ OSIEDLI
państwa	miasto duże
województwa	miasto
ziemi	miasteczko, wieś duża
powiatu	wieś, przysiółek
diecezji	wieś o lokalizacji przysiółkowej
archidiecezji	osada o lokalizacji przysiółkowej
parafii	
CHARAKTER OSIEDLI	WŁASNOŚĆ OSIEDLI
POZNAŃ stolica województwa	królewska
WSCHOWA stolica ziemi	duchowna (kościelna)
KOŚCIAN stolica powiatu	szlachecka
KCYNIA miasto, miasteczko	miejska
wieś parafialna	
Wielogórz	
inna miejscowość	
stolica diecezji	
stolica archidiecezji	
stolica dekanatu	
sielce parafii	
puszka parafialna	
opactwo	
osada młynska, kuźnicza	
osada folwarczna	
osada karczenna	
huta szkła	
zamek	
	SIEDZIBY URZĘDÓW I INSTYTUCJI (podkreślenia nazw miejscowości)
	starostwo grodowe
	sejmik generalny
	sejmik parafialny
	kasztelaneria
	KOMUNIKACJA
	ważniejsze drogi
	TOPOGRAFIA (stan z przełomu XVIII i XIX w.)
	rzeki i jeziora
	bagna i grunty podmokłe
	lasy
	poziomie
	punkty wysokościowe

skala 1:125 000

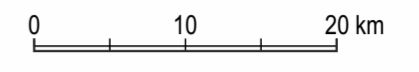
Skróty z mapy głównej:
 C – Chwaliszewo
 Cz – Czarzany Młyn
 H – Hella
 K – Kundorf
 M – Muszyńska Góra
 O – Ostrow
 O.T – Ostrow Tumski
 Ś – Śródka
 Ś.M – Święty Marcin
 Ś.W – Święty Wojciech
 T – Topolnik
 W – Wymysłowo

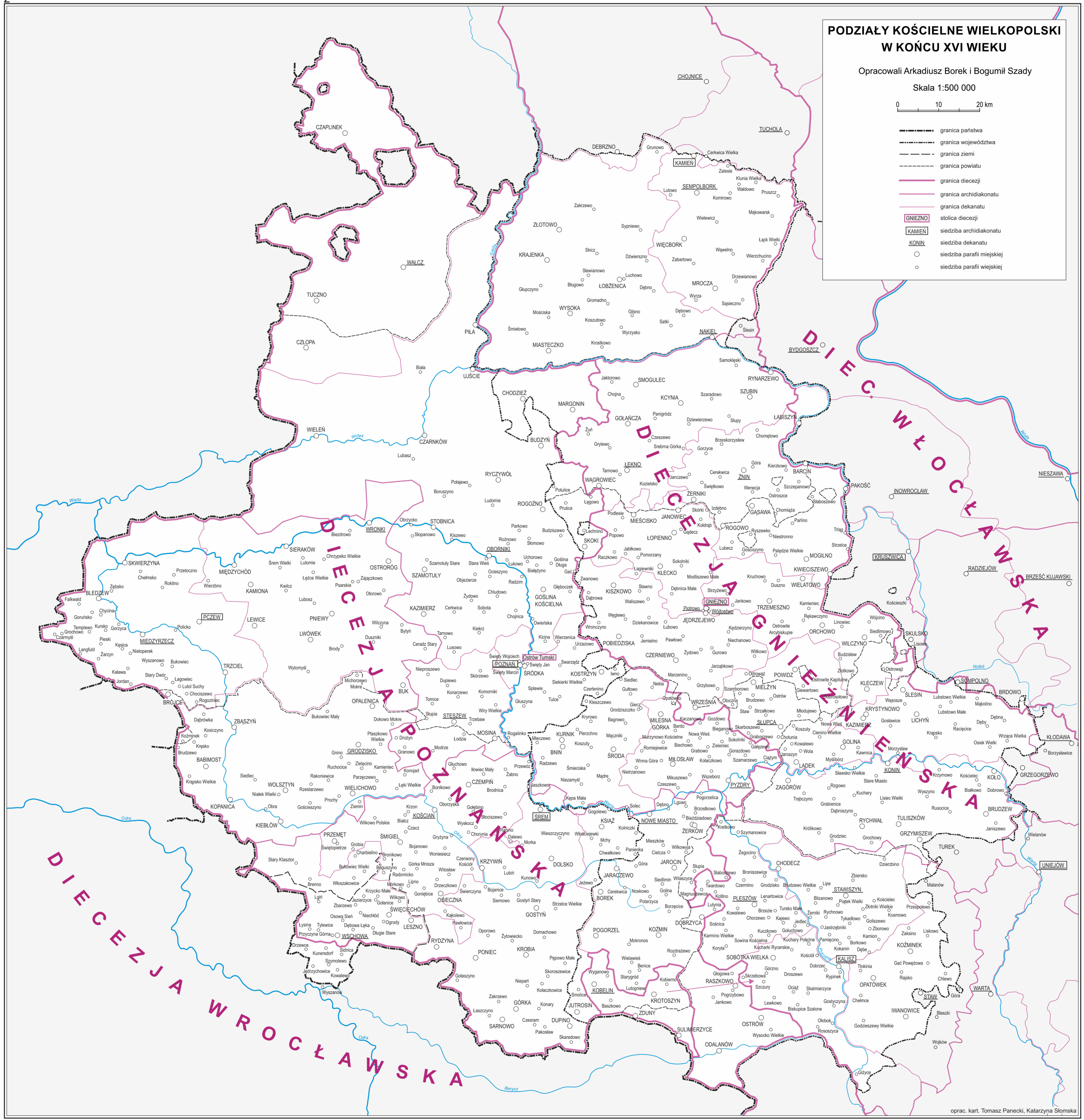
PODZIAŁY KOŚCIELNE WIELKOPOLSKI W KOŃCU XVI WIEKU

Opracowali Arkadiusz Borek i Bogumił Szady

Skala 1:500 000

- granica państwa
- granica województwa
- granica ziemi
- granica powiatu
- granica diecezji
- granica archidiekanatu
- granica dekanatu
- GNIEZNO stolica diecezji
- KAMIEN siedziba archidiekanatu
- KONIN siedziba dekanatu
- siedziba parafii miejskiej
- siedziba parafii wiejskiej

oprac. kart. Tomasz Panecki, Katarzyna Słomska

DOLSK W DRUGIEJ POŁOWIE XVI WIEKU

Opracowanie Michał Słomski

11

oprac. kart. Tomasz Panecki, Katarzyna Słomska

Skala 1:10 000

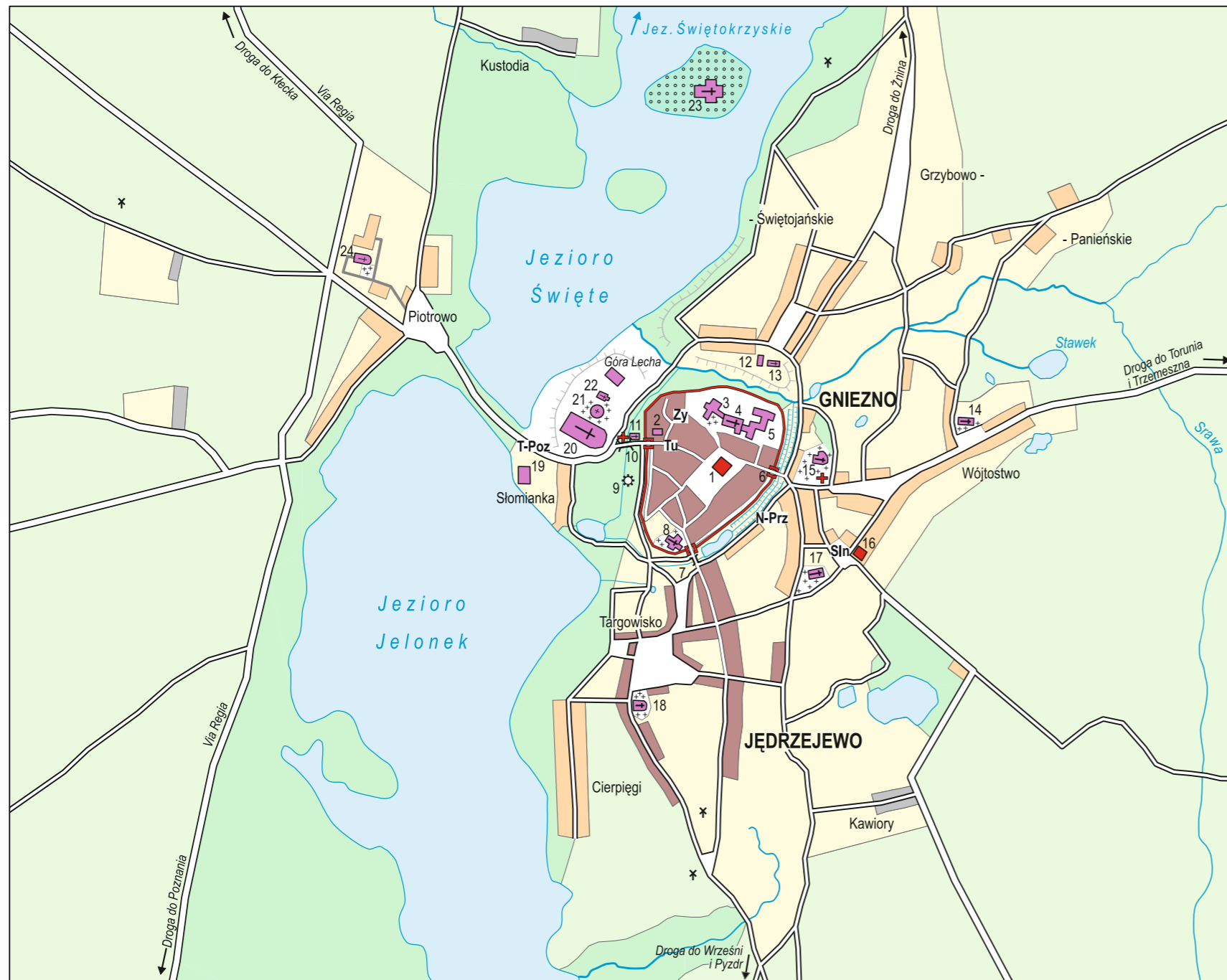
zabudowa miasta	mosty
zabudowa przedmieść	bramy
użytki ogrodowo-polne	szpitale
role	wiatraki
ogrody	młyny
pastwiska, łąki, nieużytki	skarpy
cmentarze	

Go – ul. Gostyńska	1. Ratusz
Ko – ul. Kościelna	2. Kościół św. Michała
Kz – ul. Kozia	3. Dwór biskupi
SD – ul. Stary Dwór	4. Młyn słodowy
Śr – ul. Śremska	5. Folwark
Ty – ul. Tylna	6. Kaplica i szpital św. Ducha
W – ul. Wodna	7. Łaźnia
	8. Brama Śremska
	9. Brama Gostyńska
	10. Kościół św. Wawrzyńca

GNIEZNO W DRUGIEJ POŁOWIE XVI WIEKU

Opracowanie Anna Paulina Orłowska

8

oprac. kart. Tomasz Panecki, Katarzyna Słomska

Skala 1:10 000

	zabudowa miasta		mosty
	zabudowa przedmieść		mury obronne
	zabudowa wiejska		bramy
	użytki ogrodowo-polne		fosy
	role		szpitale
	ogrody		młyny
	pastwiska, łąki, nieużytki		wiatraki
	cmentarze		skarpy

1. Ratusz wraz z wagą i jatkami	13. Kościół św. Jana
2. Synagoga i szkoła	14. Kościół św. Michała
3. Klasztor Klarysek	15. Kościół i szpital św. Ducha
4. Kościół św. Antoniego i oratorium klarysek	16. Dom wójta
5. Kościół Franciszkanów	17. Kościół św. Mikołaja
6. Brama Toruńska	18. Kościół św. Wawrzyńca
7. Brama Farna	19. Zamek arcybiskupa
8. Kościół farny św. Trójcy i szkoła	20. Katedra i szkoła
9. Młyn Słomianka	21. Kościół św. Stanisława i cmentarz Boża Rola
10. Brama Tumska	22. Kościół św. Jerzego
11. Kościół i szpital św. Anny	23. Kościół św. Krzyża
12. Klasztor Bożogrobców	24. Kościół św. Piotra i szkoła

N-Prz – ul. Nad Przekopem
 Sln – pl. Solny
 T-Poz – Trakt Poznański
 Tu – ul. Tumska
 Zy – ul. Żydowska

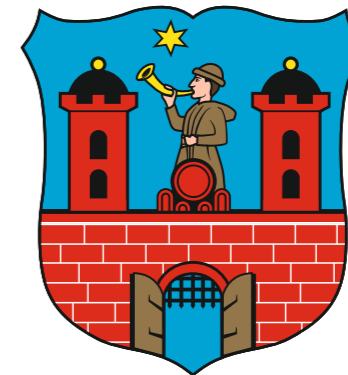
KALISZ W POŁOWIE XVI WIEKU

Opracowanie Urszula Sowina, Tomasz Związek, Tomasz Panecki

7

- By – ul. Bydłęca
- D-T – ul. Długa lub Toruńska
- dp – droga publiczna (via publica)
- Fu – ul. Furteczna/Forteczna
- Gr – ul. Grodzka
- KSz – droga „Ku szubienicom”
- Ła – ul. Łaziebna
- Mi – ul. św. Mikołaja
- Mn – ul. Mnichów
- NMP – ul. Najświętszej Marii Panny
- Pie – ul. Piekarska
- Prz – ul. Przeczna
- Pi – ul. Piskorzewska
- Wr – ul. Wrocławska
- Zy – ul. Żydowska

Skala 1:10 000

zabudowa miasta	mosty
zabudowa przedmieść	mury obronne
zabudowa wiejska	bramy, baszty
użytki ogrodowo-polne	wodociąg
role	szpitale
pastwiska, łąki, nieużytki	młyny
cmentarze chrześcijańskie / żydowskie	skarpy
mieluchy (braseatoria)	

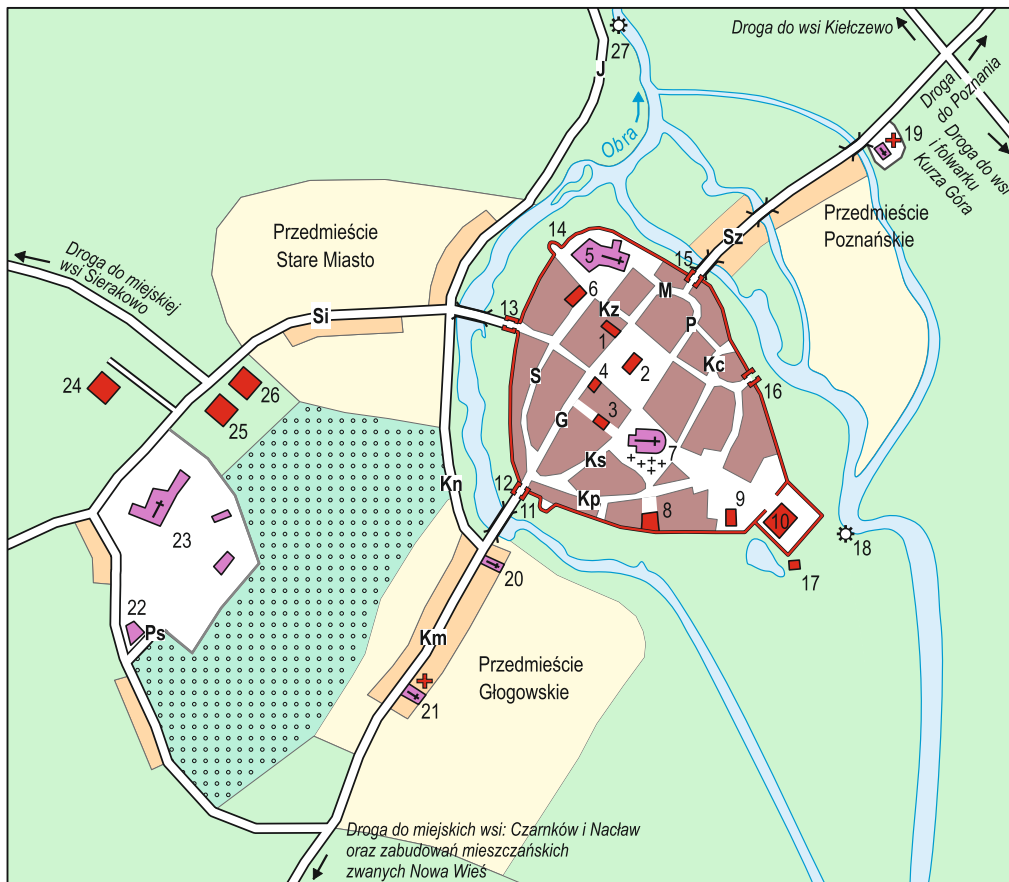
1. Ratusz	12. Brama Toruńska/Tyniecka
2. Kramy	13. Brama wschodnia (bez nazwy)
3. Kościół parafialny św. Mikołaja	14. Brama Łaziebna
4. Kościół parafialny - Kolegiata Najświętszej Marii Panny	15. Brama „Nad Kanałem”
5. Kościół i klasztor Franciszkanów św. Stanisława	16. Brama Wrocławska
6. Synagoga	17. Młyn przy Bramie Wrocławskiej św. Stanisława
7. Zamek i obszar zamkowy	18. Kościół i szpital św. Ducha
8. Pałac arcybiskupi	19. Kościół i klasztor Bernardynów
9. Teren późniejszego klasztoru Jezuitów	20. Kościół i szpital św. Trójcy
10. Brama Piskorzewska	21. Cmentarz Żydowski
11. Młyn pod zamkiem	22. Kościół św. Gotarda
	23. Młyn staromiejski
	24. Kościół św. Wojciecha

oprac. kart. Tomasz Panecki, Katarzyna Słomska

KOŚCIAN W DRUGIEJ POŁOWIE XVI WIEKU

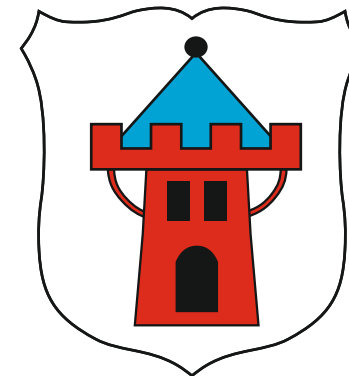
10

Opracowanie Dariusz Kram

oprac. kart. Tomasz Panecki, Katarzyna Słomska

G – ul. Głogowska	Kz – ul. Kozia
J – ul. Jagielna	M – ul. Mnisza
Kc – ul. Kacza	P – ul. Poznańska
Km – ul. Kamienna	Ps – ul. Psia
Kn – ul. Kiernozia	S – ul. Sukiennicza
Kp – ul. Kapłańska	Si – ul. Sierakowska
Ks – ul. Kościelna	Sz – ul. Szewska/Picza/Picza szewców/Smolinsko

Skala 1:10 000

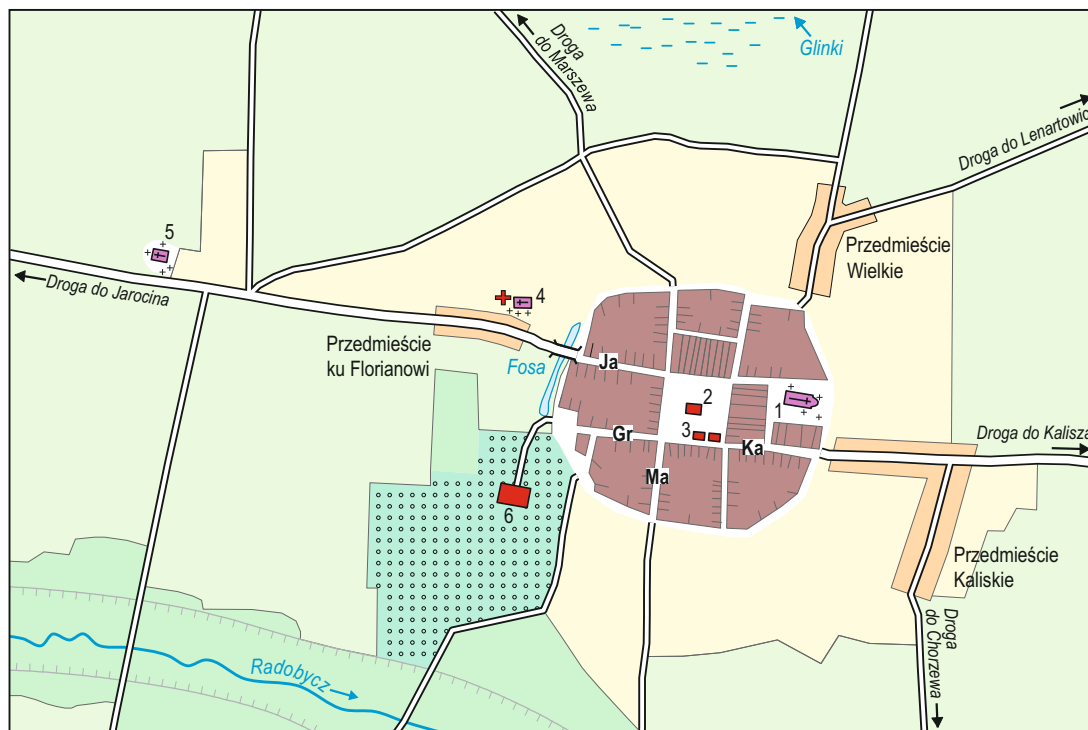
zabudowa miasta	cmentarze
zabudowa przedmieść	mosty
zabudowa wiejska	mury obronne
użytki ogrodowo-polne	bramy, baszty
ogrody	szpitale
pastwiska, łąki, nieużytki	młyny

1. Ratusz	14. Baszta Kabat
2. Jatki miejskie	15. Brama Poznańska
3. Jatki rzeźnicze	16. Brama Wodna
4. Postrzygalnia i waga miejska	17. Browar za zamkiem
5. Klasztor Dominikanów	18. Młyn foluszowy za zamkiem
6. Łaźnia miejska	19. Kościół i szpital św. Ducha
7. Kościół farny pw. Najświętszej Marii Panny	20. Kościół Bożego Ciała
8. Szkoła parafialna	21. Kościół i szpital św. Krzyża
9. Młyn koński	22. Klasztor Bernardynek
10. Zamek starościński	23. Klasztor Bernardynów
11. Baszta - Strzelnica	24. Cegielnia
12. Brama Głogowska	25. Lazaret
13. Brama Nowa	26. Strzelnica
	27. Młyn na północ od miasta

PLESZEW W DRUGIEJ POŁOWIE XVI WIEKU

Opracowanie Michał Gochna, Milena Stępniaik

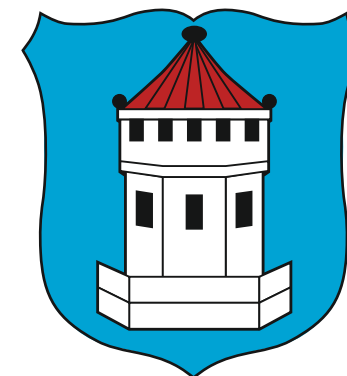
12

oprac. kart. Tomasz Panecki, Katarzyna Słomska

Gr – ul. Grodzka
 Ja – ul. Jarocka/Poznańska
 Ka – ul. Kaliska/Pleszewska
 Ma – ul. Malińska

1. Kościół parafialny Ścięcia św. Jana Chrzciciela
2. Ratusz
3. Jatki
4. Kościół szpitalny św. Ducha
5. Kościół św. Floriana
6. Dwór

Skala 1:10 000

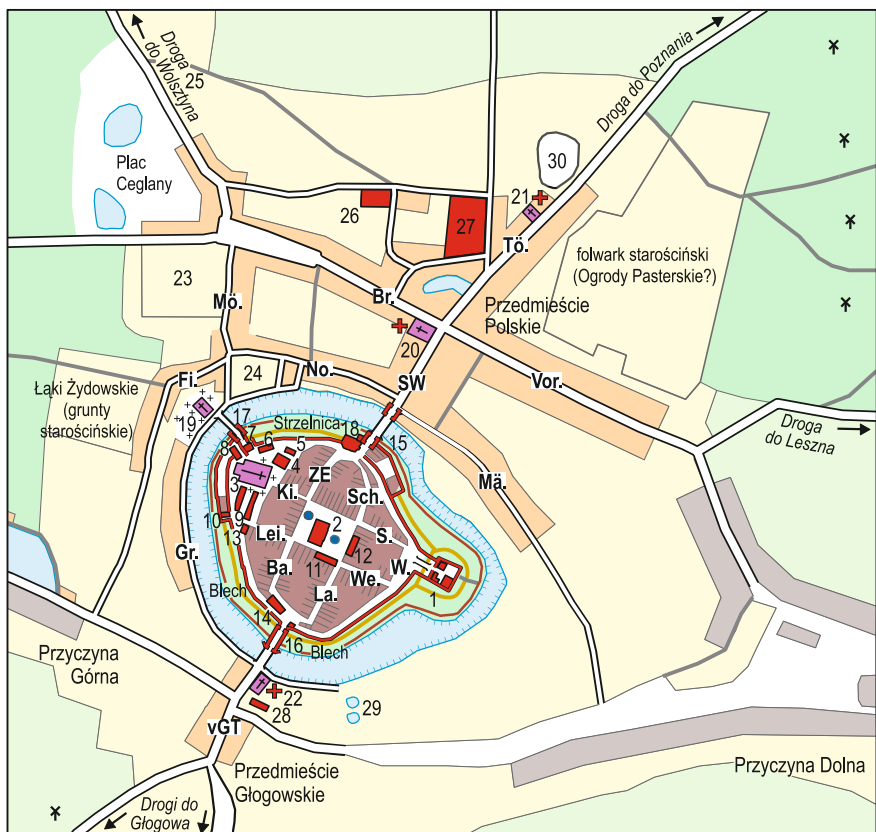

- zabudowa miasta
- zabudowa przedmieść
- użytki ogrodowo-polne
- role
- ogrody
- pastwiska, łąki, nieużytki
- cmentarze
- szpitale
- skarpy

WSCHOWA W DRUGIEJ POŁOWIE XVI WIEKU

9

Opracowanie Arkadiusz Borek

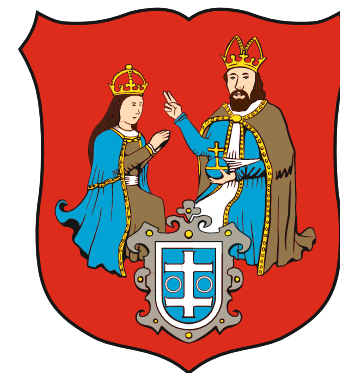
oprac. kart. Tomasz Panecki, Katarzyna Słomska

Ba. – Badergasse/ul. Łazienna
 Br. – Breitengasse/ul. Szeroka
 Fi. – Fischergasse/ul. Rybacka
 Gr. – auf dem Graben/Przy Fosie
 Ki. – Kirchlaubegasse/Podcienie kościelne
 La. – Langegasse/ul. Długa
 Lei. – Leichnamsgasse/ul. Bożego Ciała (Fleischergasse/ul. Rzeźnicka)
 Mä. – Mälzergasse/ul. Stodowa
 Mö. – Mönchsgasse (Brüdergasse)/ul. Mnisza

No. – Nonnengasse/ul. Zakonniczek
 S. – Schlossengasse/ul. Zamkowa
 Sch. – Schuhmachergasse/ul. Szewska
 SW – Steinweg/Kamienna Droga
 Tö. – Töpfergasse/ul. Garncarska
 vGT – vor dem Glogischen Thor/Przed Głogowską Bramą
 Vor. – Vorbringegasse (Fürbrigesgasse)
 W. – Weinegasse/ul. Winna
 We. – Wetschegasse/ul. Workowa
 ZE – Zwei Eimergasse/ul. Dwóch Wiader

1. Zamek
2. Ratusz
3. Kościół parafialny (NMP i św. Stanisława)
4. Pastorówka
5. Zegar
6. Szkoła
7. Mieszkanie duchownych nad Furtą
8. Mennica miejska
9. Jatk
10. Rzeźnia
11. Kramy sukienne
12. Ławy rybne
13. Piekło (budynek służb miejskich)
14. Łaźnia
15. Brama Polska
16. Brama Głogowska
17. Furta Kościelna

18. Stara łaźnia i dwa domy mieszczniańskie (późniejszy zbór Żłóbka Chrystusowego)
19. Kaplica Wszystkich Świętych
20. Szpital i kaplica św. Jerzego
21. Szpital i kaplica św. Wawrzyńca
22. Szpital i kaplica św. Mikołaja
23. Przybliżony teren klasztoru Bernardynów
24. Przybliżony teren klasztoru Bernardynek
25. Okolica, w której przypuszczalnie znajdowały się kaplice NMP i św. Walentego
26. Mennica królewska
27. Folwark miejski (Mittelvorwerk)
28. Pralnia
29. Doły kuśnierskie
30. Dół z gliną

Skala 1:10 000

	zabudowa miasta		mury obronne
	zabudowa przedmieść		bramy
	zabudowa wiejska		wały
	użytki ogrodowo-polne		fosy
	role		suche fosy
	pastwiska, łąki, nieużytki		szpitale
	cmentarze		wiatraki
	mosty		rząpie

POZNAŃ W DRUGIEJ POŁOWIE XVI WIEKU

Opracowanie Elżbieta Rutkowska i Paweł Dembiński

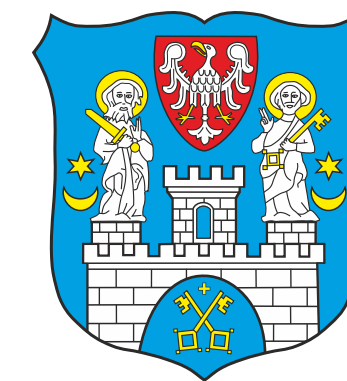
6

Herb Chwaliszewa i Ostrowa

Herb Śródki

Herb Poznania

Skala 1:10 000
0 500 m

zabudowa miasta	mosty
zabudowa przedmieść	mury obronne
zabudowa wiejska	bramy, baszty
użytki ogrodowo-polne	fosy
role	szpitale
ogrody	młyny
pastwiska, łąki, nieużytki	studnia
cmentarze	skarpy

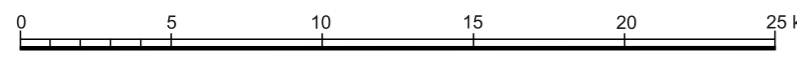
1. Ratusz	21. Kościół św. Anny
2. Waga miejska	22. Kościół i klasztor Franciszkanów
Obserwantów (Bernardynów)
3. Domki budnicze	23. Kościół Bożego Ciała
i klasztor Karmelitów Trzewickich
4. Studnie (w narożnikach rynku)	24. Kościół i szpital św. Krzyża
5. Pręgierz	25. Kościół św. Marcina
6. Kramy	26. Kościół i szpital św. Ducha
a. jatkę rzeźniczą	27. Kościół św. Wojciecha
b. jatkę chlebową	28. Kufel żydowski
c. kramy sukienne	29. Furta żydowska
d. kramy szewskie	30. Furta Dominikańska (Młyńska)
e. lawy szewskie	31. Wieża Mostu Wielkiego
7. Kościół i klasztor Dominikanek	32. Kościół i szpital św. Barbary
8. Synagoga	33. Kościół i szpital św. Wawrzyńca
9. Kościół i klasztor Dominikanów	34. Akademia Lubrańskiego
10. Pałac Górków	35. Psałteria
11. Kolegiata św. Marii Magdaleny	36. Kolegiata Najświętszej Marii Panny
12. Kolegium jezuickie (dawna szkoła)	37. Katedra św. Piotra i Pawła
13. Kościół św. Stanisława	38. Szkoła katedralna
14. Brama Wrocławska	39. Dwór biskupi
15. Furta Zamkowa	40. Kolegiata św. Mikołaja
16. Brama Wroniecka	41. Kościół św. Małgorzaty ze szpitalem
17. Brama Wodna	42. Kościół i szpital św. Jana
18. Brama Wodna	43. Dom joannitów
19. Ciemna Bramka	
20. Kościół Wszystkich Świętych z hospicjum	

oprac. kart. Elżbieta Rutkowska, Katarzyna Słomska

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII
WARSZAWA 2017

Pod kierownictwem Krzysztofa Chłapowskiego i Marka Stonia
opracowali: Arkadiusz Borek, Michał Gochna, Marta Kuc-Czerep,
Tomasz Panecki, Marta Piber-Zbieranowska, Elżbieta Rutkowska,
Michał Słomski, Jarosław Supruniuk, Bogumił Szady,
Michał Zbieranowski, Tomasz Związek

Skala 1:250 000

GRANICE

- państwa
- województwa
- ziemi
- powiatu
- diecezji
- archidiecezji
- parafii

WIELKOŚĆ OSIEDLI

- miasto duże
- miasto
- miasteczko, wieś duża
- wieś, przysiółek
- wieś o lokalizacji wspanej
- osada o lokalizacji przybitonej

WŁASNOŚĆ OSIEDLI

- królewska
- duchowna (kościelna)
- szlachecka
- miejska

SIEDZIBY URZĘDÓW I INSTYTUCJI

- starostwo grodowe
- sejmik generalny
- sejmik partykularny
- kasztelaneria

KOMUNIKACJA

- ważniejsze drogi

TOPOGRAFIA

- rzeki i jeziora
- bagna i grunty podmokłe
- lasy
- podziomice
- punkty wysokościowe

CHARAKTER OSIEDLI

- POZNAŃ** stolica województwa
- WSCHOWA** stolica ziemi
- KOSCIAN** stolica powiatu
- KCYNIA** miasto, miasteczko
- Głuch** wieś parafialna
- Witkowo** wieś duża
- Topolno** inna miejscowość
- Wieliczko** stolica diecezji
- Wieliczko** stolica archidiecezji
- Wieliczko** stolica dekanatu
- Wieliczko** siedziba parafii
- Wieliczko** pustka parafialna
- Wieliczko** opactwo
- Wieliczko** osada młyńska, kuznica
- Wieliczko** osada folwarczna
- Wieliczko** osada karczemna
- Wieliczko** huta szkła
- Wieliczko** zamek

* parafia Poznań - Maria Magdalena
** parafia Poznań - św. Mikołaj
skala 1:125 000

- Skroty z mapy głównej:
- C. – Chwaliszewo
 - Cz. – Czerny Młyn
 - H. – Helta
 - K. – Kundorf
 - M. – Muszyńska Góra
 - O. – Ostrów
 - O.T. – Ostrów Tumski
 - Ś. – Śródka
 - S.M. – Święty Marcin
 - S.W. – Święty Wojciech
 - T. – Topolnik
 - W. – Wymysłowo

herb województwa poznańskiego

